

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการพัฒนาฐานข้อมูลการผลิตโคเนื้อในตำบลป่าสักครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการปฏิบัติงานวิจัย และเพื่อเป็นแนวทางในการสรุปและเปรียบเทียบผลงานวิจัยที่ได้ ซึ่งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่รวบรวมไว้มีดังนี้

2.1 แนวคิดเรื่องฐานข้อมูล

จากการศึกษาถึงแนวคิดฐานข้อมูลพบว่า ได้มีผู้ศึกษาความหมายของฐานข้อมูลไว้ทั้งในส่วนของงานวิจัยและในส่วนที่มีการให้ความรู้ในเรื่องของระบบฐานข้อมูลทางเว็บไซต์ต่างๆ เช่น ฐานข้อมูลคือ ความจริงที่เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ เช่น คน สัตว์ สถานที่ สิ่งของต่างๆ ซึ่งได้รับการรวบรวมเอาไว้และสามารถเรียกมาใช้ประโยชน์ได้ในภายหลัง ข้อมูลจึงเป็นสิ่งที่ต้องมีการเก็บรวบรวมรักษาไว้โดยแยกกลุ่มออกจากกัน โดยไม่มีข้อมูลที่ซ้ำซ้อนและสามารถเรียกข้อมูลมาใช้งานได้ หรือมีการปรับปรุงได้อย่างเป็นระบบ แต่ข้อมูลในระหว่างกลุ่มก็อาจจะมีส่วนประสานสัมพันธ์ หรือเกี่ยวข้องกันได้ ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้เกิด ระบบฐานข้อมูล อังใน (รัชณิกร, 2533) และข้อมูลจากเว็บไซต์ www.uni.net.th ของสำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา (13 พฤศจิกายน 2547) ได้ให้ความหมายของฐานข้อมูล (database) ว่าหมายถึง กลุ่มของข้อมูลที่ถูกเก็บรวบรวมไว้ โดยมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยไม่ได้บังคับว่าข้อมูลทั้งหมดนี้จะต้องเก็บไว้ในแฟ้มข้อมูลเดียวกันหรือแยกเก็บหลาย ๆ แฟ้มข้อมูล นั่นก็คือการเก็บข้อมูลในฐานข้อมูลนั้นเราอาจจะเก็บทั้งฐานข้อมูล โดยใช้แฟ้มข้อมูลเพียงแฟ้มข้อมูลเดียวกันได้ หรือจะเก็บไว้ในหลาย ๆ แฟ้มข้อมูล ที่สำคัญคือจะต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างระเบียบและเรียกใช้ความสัมพันธ์นั้นได้ มีการกำจัดความซ้ำซ้อนของข้อมูลออกและเก็บแฟ้มข้อมูลเหล่านี้ไว้ที่ศูนย์กลาง เพื่อที่จะนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ร่วมกัน ควบคุมดูแลรักษาเมื่อผู้ต้องการใช้งานและผู้มีสิทธิ์จะใช้ข้อมูลนั้นสามารถดึงข้อมูลที่ต้องการออกไปใช้ได้ ข้อมูลบางส่วนอาจใช้ร่วมกับผู้อื่นได้ แต่บางส่วนผู้มีสิทธิ์เท่านั้นจึงจะสามารถใช้ได้ นอกจากนี้แล้วความหมายของฐานข้อมูลจากความรู้เบื้องต้นระบบฐานข้อมูลจากเว็บไซต์ [www.http://202.29.24.230/upload/ris031/unit1.htm](http://202.29.24.230/upload/ris031/unit1.htm)

ได้ให้ความหมายของฐานข้อมูลไว้ดังนี้ ฐานข้อมูล หมายถึง ที่รวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระเบียบ ได้แก่ Table, Form, Queries และ Scripts ที่ระบบจัดการฐานข้อมูลเป็นผู้สร้างและจัดการ ฐานข้อมูลจะเก็บข้อมูลได้เกือบทุกชนิด กลุ่มของข้อมูลที่สร้างและจัดการ โดยระบบฐานข้อมูลซึ่งกลุ่มของข้อมูลที่ถูกจัดเก็บอยู่ในรูปของแฟ้มข้อมูล จะมีความสัมพันธ์ระหว่างแฟ้มข้อมูลเดียวกัน หรือ หลายๆแฟ้มข้อมูล นอกจากนั้นแล้วฐานข้อมูลยังอาจเป็นการรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์หรือสังเคราะห์จากกระบวนการในแก้ปัญหาใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้นให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยทั่วไปองค์กรต่าง ๆ จะสร้างฐานข้อมูลไว้เพื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ ของตัวองค์กร

จากความหมายของฐานข้อมูลที่รวบรวมได้สามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาฐานข้อมูลการผลิตโคเนื้อ คือการรวบรวม และจัดกลุ่มข้อมูลที่รวบรวมได้นั้นเพื่อให้สะดวกต่อการนำไปใช้งาน นอกจากนั้นแล้วฐานข้อมูลที่ได้ยังมีประโยชน์ในการที่จะนำไปพัฒนาเป็นระบบฐานข้อมูลที่เป็นการนำโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์เข้ามาจัดการกับฐานข้อมูลที่ได้ให้สามารถเรียกใช้และแก้ไขข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

2.2 แนวคิดการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

2.2.1 ที่มาของการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

กรมกองต่างๆของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต่างวางแผน ต่างกำหนดกิจกรรม ต่างจัดกิจกรรมลงพื้นที่ ต่างถ่ายทอดความรู้ขาดการผสมผสานกิจกรรม ขาดการบูรณาการของหน่วยงานของรัฐและเอกชน ทำให้เกิดการพัฒนาแบบแยกส่วน ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรได้ครบทุกด้าน ขณะเดียวกันงานวิจัยและพัฒนาแม้มีการวิจัยที่หลากหลาย แต่ยังคงขาดการนำไปสู่กระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการพัฒนา นอกจากนี้จากแนวทางที่ว่าเกษตรกรเป็นผู้วิเคราะห์ วางแผน กำหนดกิจกรรมด้วยตนเอง และเป็นผู้รับผลประโยชน์ แต่ในทางปฏิบัติเกษตรกรมีส่วนร่วมน้อย และมักถูกชี้นำจากเจ้าหน้าที่ จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เห็นว่าจำเป็นต้องมีศูนย์กลางในการประสาน และบริหารจัดการในเรื่องนี้ โดยการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดกิจกรรม และการจัดกิจกรรมของแต่ละส่วนราชการ ลงสู่เป้าหมายพื้นที่เดียวกัน ทั้งนี้เกษตรกรในพื้นที่ตำบลก็จะมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการกำหนดแผนการพัฒนาพื้นที่ด้วยตนเอง ซึ่งจะตรงกับความต้องการของชุมชน เกิดการพัฒนาในอาชีพครบทุกด้านผลักดันให้ชุมชนเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

2.2.2 องค์ประกอบของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

2.2.2.1 ที่ทำการศูนย์

มีศูนย์เป็นสำนักงานในการบริหารจัดการและเป็นแหล่งในการบริการข้อมูลข่าวสาร และวิชาการด้านการเกษตรในทุกสาขาสถานที่ตั้งศูนย์ พิจารณาจากสถานที่ที่มีความยั่งยืน ติดต่อดีสะดวก เช่น ใช้สถานที่ร่วมกับ อบต. ที่ทำการกลุ่มเกษตรกร ฯลฯ

จุดสาธิต และถ่ายทอดเทคโนโลยี แบ่งเป็น 2 ประเภท

1) จุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้ว

โดยคัดเลือกจากกิจกรรมที่ เกษตรกร หรือกลุ่มเกษตรกรดำเนินการประสบผลสำเร็จในอาชีพในด้านสาขาต่าง ๆ (พืช สัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน ฯลฯ) พร้อมทั้งจะเป็นแบบอย่างให้แก่เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรอื่นๆ นำไปปฏิบัติ จุดสาธิตดังกล่าวนี้มีอยู่ทั่วไปในพื้นที่ ทั้งในสวนกิจกรรมหรือโครงการ ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ หรือเกษตรกร / กลุ่มเกษตรกรจัดทำขึ้นเอง รวมทั้ง ในส่วนของภาคเอกชนที่ลงไปจัดทำในพื้นที่ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการถ่ายทอดหรือทำการปรับปรุงต่อยอดให้เป็นจุดสาธิตที่มีความสมบูรณ์ในการถ่ายทอดความรู้มากยิ่งขึ้น

2) จุดสาธิตที่สร้างขึ้นใหม่

จุดสาธิตดังกล่าวนี้เกิดจากการวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการในการรับรู้วิทยาด้านการเกษตรของชุมชนในพื้นที่ แล้วจึงทำการสร้างจุดสาธิตด้านการเกษตรสาขาต่างๆ (พืช สัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน ฯลฯ) ขึ้นมาใหม่ พร้อมทั้งคัดเลือกเกษตรกรที่เหมาะสมเป็นผู้ดำเนินการ

2.2.2.2 ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1) คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ประกอบด้วยกรรมการศูนย์ 15 คน คือ ผอ. ศูนย์ฯ เกษตรกร และข้าราชการในพื้นที่

2) วิทยากรเกษตรกร

คือเกษตรกรผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบความสำเร็จในวิชาชีพ จำนวน 9 คน เพื่อถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีที่มีอยู่แก่เกษตรกรที่สนใจ

3) องค์กรท้องถิ่น

ได้แก่ อบต. กลุ่มอาชีพการเกษตรทั้งที่รวมตัวกันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ องค์กรดังกล่าวจะเข้ามามีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ วางแผนสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมสาธิต และประเมินผล เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

4) ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ได้แก่ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เข้าร่วมมือ และประสานงานกัน เพื่อให้เกิดการระดมบุคลากร และงบประมาณไปสนับสนุนในพื้นที่ลักษณะบูรณาการ

5) ภาคเอกชน

ได้แก่ ภาคเอกชนที่ดำเนินงานทั้งด้านศึกษา วิจัย ไปจนถึงการทำธุรกิจเข้ามา มีบทบาทสนับสนุนศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เช่น เข้ามาสาธิตงานวิจัยที่ประสบความสำเร็จ โดยผ่านช่องทางของศูนย์ถ่ายทอดฯ และนำผลงานดังกล่าวให้เกษตรกรเลือก และนำไปสู่การปฏิบัติ และขยายผลในพื้นที่

6) ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ได้แก่เกษตรกรตำบลที่ตั้งศูนย์ ซึ่งเป็นแกนกลางในการประสานงานระหว่างองค์กรท้องถิ่น องค์กรเกษตรระดับล่าง กับส่วนราชการหรือเอกชนที่เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ เพื่อนำไปสู่กระบวนการทำงานร่วมกัน ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหาของ พื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ การจัดทำกิจกรรมสาธิต โดยเกษตรกรเป็นผู้จัดทำ การถ่ายทอดความรู้จากเกษตรกรสู่เกษตรกร และการนำความรู้ไปปฏิบัติเพื่อขยายผล

2.2.3 ประโยชน์ของการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

การจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแต่ละแห่งนั้นมีองค์ประกอบ 2 ส่วนที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่จัดตั้งขึ้นได้ คือ ตัวศูนย์ฯ และตัวบุคคลผู้มีบทบาทในการทำงานของศูนย์ ซึ่งแต่ละส่วนมีความสำคัญที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ดังนี้

- 1) เป็นแหล่งในการบริการข้อมูลข่าวสารและวิชาการด้านการเกษตรทุกสาขาแก่ชุมชน
- 2) มีจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีที่จะทำการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่างๆ ด้านการเกษตรแก่ชุมชนซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะ สร้างโอกาส และเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพแก่เกษตรกร
- 3) เป็นการวางรากฐานให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการและจัดการชุมชนได้เองในอนาคตตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมของชุมชนเอง

2.3 แนวคิด กระบวนการการมีส่วนร่วม

2.3.1 ความหมายการมีส่วนร่วม

วิลเลียม เออร์วิน (William Ervin) อ้างใน นพพร นิถนรงค์ (2535) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า “การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม คือกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ให้ความสำคัญสร้างสรรค์และความชำนาญของ ประชาชน แก้ปัญหาร่วมกับการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง”

United Nations Research Institute of Development (UNRISD) อ้างในเชษฐชัย ศรีชูชาติ (2541) ให้ความหมายว่า “เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในเรื่องการตัดสินใจ การเข้าร่วมดำเนินกิจกรรม และการร่วมรับผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมจากกิจกรรมนั้น” United Nations ให้ความหมายว่า “เป็นการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา การเข้ามามีส่วนร่วมทำให้เกิดการพัฒนาและการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในเรื่องของการพัฒนา”

อลิน ระพีพัฒน์ อ้างใน ประมาณ ตัณฑิกุล (2538) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม “คือ การที่ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ทำทุกอย่าง ไม่ใช่หน่วยงานภายนอกกำหนดไปแล้วให้ประชาชนมาร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่จะคิดขึ้นมาเอง”

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี อ้างใน ประมาณ ตัณฑิกุล (2538) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของ ประชาชนเป็นแนวคิดทางยุทธศาสตร์ที่จะทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาในตัวเอง ความเชื่อมั่นในตัวเอง จาก การได้ร่วมคิดริเริ่มตัดสินใจปฏิบัติกรร่วมกัน รับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเองทั้งสร้างความรู้สึกรับเป็นเจ้าของในการดำเนินงาน ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถ และประสิทธิภาพ การปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตย โดยยึดถือปรัชญาทางการพัฒนาชุมชนที่ว่า “มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส ที่เอื้ออำนวย” นอกจากนั้น ข้อมูลที่ได้จาก <http://www.student.chula.ac.th> ยังได้ให้คำจำกัดความและความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาดังกล่าว เช่น กิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ หลายรูปแบบ หลายวิธีการแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ ทำให้นิยาม

และความหมายของการมีส่วนร่วมต่างกันไปบ้าง โดยมีผู้ให้ความหมายที่หลากหลาย และมีความแตกต่างกันไปตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละคน

จากนิยามที่กล่าวมาข้างต้นอาจสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมคือ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

2.3.2 รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

จอห์น เอ็ม. โคเฮนและนอร์แมน ที. อีฟฮอฟฟ์ (John M. Cohen and Norman T. Uphoff) อ้างใน นพพร นิลนรงค์ (2535) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมเป็น 4 ชนิด คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
- 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริการ และการประสานขอความร่วมมือ
- 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ไพรัตน์ เคะชรินทร์ อ้างใน นพพร นิลนรงค์ (2535) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

- 1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา สาเหตุของปัญหา ที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
- 2) ร่วมค้นหา สร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
- 3) ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือ โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อขจัดแก้ไขและสนองความต้องการของชุมชน
- 4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม
- 5) ร่วมหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

- 6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน
- 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
- 8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ตลอดไป

2.4 ผลงานวิจัยและงานเขียนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาการประเมินศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในเรื่องความพร้อมของชุมชน โดยโครงการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่และผู้แทนเกษตรกรภายใต้โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชน ตำบลนาร่องและตำบลหลัก กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ (คณะเกษตรศาสตร์, 2545) จำนวน 14 ศูนย์ พบว่าศูนย์ได้มีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั้งในด้านข้อมูลชุมชน ข้อมูลด้านกายภาพ ไว้ได้เกือบครบถ้วนนอกจากนั้นยังมีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลไว้ทุกศูนย์ โดยแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลดังกล่าว แยกเป็นแผนถ่ายทอดเทคโนโลยี มีเนื้อหาเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคนิคต่างๆ ทั้งทางด้านการผลิตพืช สัตว์รวมถึงการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช แผนธุรกิจชุมชนและการลงทุน มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดหาทุน การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์รวมถึงการจัดการด้านการตลาด และแผนปรับปรุงฟื้นฟูทรัพยากร ทั้งทางด้านดิน น้ำและป่าไม้ ซึ่งแต่ละศูนย์ได้มีการจัดทำแผนดังกล่าวครอบคลุมเกือบทุกด้าน แต่พบว่าเนื้อหาของแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลที่ได้จัดทำขึ้นนั้น เป็นการรวบรวมโดยผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นส่วนใหญ่ โดยที่ชุมชนเองไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกประเด็นที่ควรจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูล และไม่ได้ใช้ข้อมูลเหล่านั้นในการวางแผนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง หรือเตรียมการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าว

จากเอกสารเผยแพร่ ประสพการณ์วิจัยจากพื้นที่ เล่มที่ 1 โดยศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง และทีมงานเครือข่ายความรู้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค (กชกร และเกศสุดา, 2546) ที่นำเสนอรูปแบบการแก้ปัญหาหนี้สินของชุมชนบ้านสามขา อ. แม่ทะ จ. ลำปาง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ร่วมกันพัฒนาฐานข้อมูลจนทำให้มองเห็นถึงปัญหาหนี้สินที่มีจำนวนถึง 18 ล้านบาท และอาศัยฐานข้อมูลเหล่านั้นในการวิเคราะห์ปัญหา และวางแผนเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาที่มีอยู่โดยร่วมกันจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ทำให้มองเห็นหนี้สินต่างๆ ที่มีอยู่แล้วร่วมกันทำกิจกรรม

ต่างๆ ที่ก่อให้เกิดรายได้และควบคุมรายจ่าย ทำให้ปัจจุบันนี้ชุมชนบ้าน สามขา ก็สามารถปลดหนี้ทั้งหมดที่มีกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ไปได้เรียบร้อยแล้ว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เกษตรกรผู้เลี้ยง โคเนื้อ
ในตำบลป่าสัก

คณะกรรมการศูนย์บริการ
และถ่ายทอดเทคโนโลยี
ประจำตำบลป่าสัก

การพัฒนาฐานข้อมูลการผลิต
โคเนื้อแบบมีส่วนร่วม

นักวิจัยภายนอก

- วิธีการวิจัย
- ทบทวนวรรณกรรม
 - ประสพการณ์งานวิจัย
 - สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
และสอบถามความคิดเห็น
 - วางแผนการทำงานร่วมกัน
 - ดำเนินการตามแผน
 - ประมวลผลข้อมูล

- สภาพฐานข้อมูลของศูนย์ฯ ป่าสัก
- ฐานข้อมูลการผลิตโคเนื้อ
- แผนการใช้ข้อมูลการผลิตโคเนื้อ
- กระบวนการพัฒนาฐานข้อมูลแบบมีส่วนร่วม

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย